

ATTITUDES OF PARENTS OF 6-YEAR-OLD CHILDREN ON SCHOOL READINESS

Blaga Dimova

University “Prof. d-r Asen Zlatarov”, Burgas, Bulgaria, blagadimova21@gmail.com

Abstract: The purpose of the article is, through a survey conducted among parents of 6-year-old children, to derive, analyze and summarize some of their attitudes about school readiness at this age. Referring to the adopted in 2012 UNICEF's conceptual framework indicating the three pillars of school readiness – ready children, ready families, ready schools and communities, we focus on family readiness as part of school readiness. In the modern context of lifelong learning, parents are the first and most important educators of the child, directly involved and responsible for preparing the child for entering first grade. The present study was conducted at the end of the 2021/2022 school year, in which children finish their studies in the third age group. It involved 147 parents of children of this age group studying in three municipal kindergartens in the city of Burgas, Bulgaria. In order to realize the set goal of the present study of some attitudes of parents of 6-year-old children about school readiness, we used the survey method. Through a short anonymous survey conducted at the end of the school year and consisting of two closed and one open-ended question, results were obtained – analyzed and summarized – that outlined interesting highlights of the attitudes of parents of 6-year-old children in the context of school readiness. Almost categorically, the surveyed parents of 6-year-old children are not inclined to use the possibility of enrolling their children in first grade at that age. The interpretation of the answers to the open question, in which parents freely have the opportunity to define the essence of school readiness, clearly demonstrates insufficient knowledge of the issues of the question and indicates the need for additional clarification or training related to the parameters of school readiness. The largest share of parents indicating school readiness as the ability to read, write and calculate shows the in-depth study of the issue from various aspects - from a psychological, pedagogical and social point of view. It is important for parents to realize the role of the family environment as the most important factor for the socialization of the future student. In the family, the foundations for lifelong learning are laid, and parents should understand that learning does not begin and end with school, but is only part of it. The three components of school readiness – ready children, ready families, ready schools and communities – are equally important in achieving a smooth and seamless transition to schooling. They must be achieved in sync, with the sole purpose of benefiting the children. Achieving symbiosis between the individual components of school readiness is evidence of a well-functioning system.

Keywords: school readiness, ready families, parents

НАГЛАСИ НА РОДИТЕЛИТЕ НА 6-ГОДИШНИТЕ ДЕЦА ЗА УЧИЛИЩНА ГОТОВНОСТ

Блага Димова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас, България, blagadimova21@gmail.com

Резюме: Целта на статията е, чрез проведено анкетно проучване сред родители на 6-годишни деца да се изведат, анализират и обобщят някои техни нагласи за училищна готовност в тази възраст. Визирайки приетата през 2012г. концептуалната рамка на УНИЦЕФ, посочваща трите стълба на училищна готовност – готови деца, готови семейства, готови училища и общности, ние се спираме на готовността на семейството като част от училищната готовност. В съвременния контекст на учене през целия живот, родителите са първите и най-важни обучители за детето, пряко ангажирани и носещи отговорност за подготовката на детето за постъпване в първи клас. Настоящото проучване е проведено в края на учебната година 2021/2022г., в която децата приключват обучението си в трета възрастова група. В него участват 147 родители на деца от тази възрастова група, обучаващи се в три общински детски градини в град Бургас, България. За да бъде реализирана поставената цел на настоящето изследване на някои нагласи на родители на 6-годишни деца за училищна готовност, използвахме метода *анкета*. Чрез кратка анонимна анкета, проведена в края на учебната година и състояща се от два затворени и един отворен въпрос, бяха получени резултати – анализирани и обобщени, които очертаха интересни акценти на нагласите на родителите на 6-годишни деца в контекста на училищната готовност. Почти категорично анкетиранияте родители на 6-годишни деца не са склонни да използват възможността за постъпване на техните деца в първи клас на тази възраст. Интерпретацията на отговорите на отворения въпрос, в който родителите свободно имат възможност да дефинират същността на училищната готовност, ясно демонстрира недостатъчно познаване на

проблематиката по поставения въпрос и показва нужда от допълнително разясняване или обучение, свързано с параметрите на училищната готовност. Най-голям е дялът на родителите, посочващи училищната готовност като умение за четене, писане и смятане, показва незадълбоченото изучаване на въпроса от различни аспекти – от психологическа, от педагогическа и от социална гледна точка. Важно е родителите да осъзнаят ролята на семейната среда като най-важния фактор за социализация на бъдещия ученик. В семейството се полагат основите за учене през целия живот и родителите следва да разбират, че ученето не започва и завършва с училището, а то е само част от него. Трите компонента на училищна готовност – готови деца, готови семейства, готови училища и общности – са еднакви по важност за постигане на плавен и безпроблемен преход към училищно образование. Те трябва да бъдат постигнати в синхрон, с единствената цел – за добруване на децата. Постигането на симбиоза между отделните компоненти на училищната готовност е доказателство за добре функционираща система.

Ключови думи: училищна готовност, готови семейства, родители

Целта на настоящата статия е, чрез проведено анкетно проучване сред родители на 6-годишни деца, да се изведат, анализират и обобщат някои техни нагласи относно училищната готовност в тази възраст. Проучването е реализирано в края на учебната година, в която децата приключват обучението си в трета възрастова група. В него участват 147 родители на деца от трета възрастова група, обучаващи се в три общински детски градини в град Бургас, България. За да бъде реализирана поставената цел използвахме метода *анкетно проучване*. Чрез кратка анонимна анкета, проведена в края на учебната година и състояща се от два затворени и един отворен въпрос, бяха получени резултати – анализирани и обобщени, които очертаха интересни акценти на нагласите на родителите на 6-годишни деца в контекста на училищната готовност.

В съвременния контекст на учене през целия живот, именно родителите са първите и най-важни обучители за детето, пряко ангажирани и носещи отговорност за подготовката му за постъпване в първи клас. Това е и причината да се спрем на готовността на семейството като част от училищната готовност.

В Република България основният национален нормативен документ, уреждащ правото на образование е Законът за предучилищното и училищно образование (ЗПУО). В него ясно са регламентирани обществените отношения, свързани с това право. Дефинирана е системата на предучилищно и училищно образование, включваща всички участници и институции в образователния процес, както и връзките и отношенията между тях за осигуряване на образование.

ЗПУО определя като задължително предучилищното образование от “учебната година, която е с начало в годината на навършване на 4-годишна възраст на детето”, а училищното образование като задължително “до навършване на 16-годишна възраст и започващо от учебната година, която е с начало в годината на навършване на 7-годишна възраст на детето” (ЗПУО, 2015). В Закона е предвидена възможност за започване на училищно образование и в годината с начало на годината на навършване на 6-годишна възраст по усмотрение на родителите и при наличие на училищна готовност, ясно дефинирана в държавния образователен стандарт (ДОС) за предучилищно образование.

Подзаконовият нормативен акт, конкретизиращ целите и определящ ДОС на предучилищното образование, визиран в ЗПУО, е Наредба № 5 за предучилищното образование. Съгласно нея предучилищното образование се осъществява в:

- Първа възрастова група (3 – 4-годишни);
- Втора възрастова група (4 – 5-годишни);
- Трета възрастова група (5 – 6-годишни);
- Четвърта възрастова група (6 – 7-годишни).

В настоящия момент втора, трета и четвърта възрастова група подлежат на задължителното предучилищно образование. Съгласно Наредба № 5, 14 дни преди края на учебното време на съответната възрастова група, педагогът установява готовността на детето за училище, която “отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие” (Наредба № 5, 2016). Отчитането на готовността за училище се осъществява посредством стандартизирани тестове, обвързващи усвоените знания, умения и отношения по отделните образователни направления спрямо изискванията по ДОС.

Теоретичното проучване на *училищната готовност* ни води до извода, че точно определени на понятието би било трудно, тъй като при различните автори съществува богато разнообразие от дефиниции по поставения проблем. Най-често определенията включват следните области: “физическо развитие; емоционално благополучие; социална компетентност; умения за учене; комуникативни умения” (Чернева, 2020: 716).

Б. Ангелов и Л. Ангелова (2020) обединяват твърденията на редица изследователи, определяйки училищната готовност като “определен фиксиран стандарт на физическо, интелектуално, социално и емоционално развитие, който детето трябва да притежава преди постъпване в училище” (Ангелов, Ангелова, 2020: 61). Приема се, че понятието *училищна готовност* се възприема и използва в научните среди от периода 1935-1940 г. (Бижков, Стоянова, 2004).

Д. Батоева (1999), Г. Бижков и Ф. Стоянова (2004) разкриват измеренията на *училищната готовност* като я сравняват с понятието *училищна зрялост*.

Приемайки училищната готовност като предпоставка за училищна зрялост, Д. Батоева определя готовността като “равнището на развитие на детето”, сравнявайки го с феномен (Батоева, 1999: 6).

Г. Бижков и Ф. Стоянова (2004) обобщават училищната зрялост като “функционална характеристика на готовността на децата за обучение”. Те допускат, че училищната готовност не би могла да се разглежда единично или едностранно, тъй като е “сложен комплекс”, съвкупност от различни знания, умения и компетентности, правейки “възможно успешното обучение” на децата в първи клас (Бижков, Стоянова, 2004: 29-30).

Общовалидна за всички страни – членки на ООН е приетата през 2012г. от УНИЦЕФ концептуална рамка за училищна готовност, с която задължителната подготовка за училище придобива нови измерения. Концепцията на УНИЦЕФ за училищна готовност, според Г. Иванова (2013), се: “основава на три стълба:

- Готовност на децата за училище;
- Готовност на семейството;
- Готовност на училището и общността“.

И трите компонента на училищната готовност са с еднаква важност и тежест при формирането на знания, умения и отношения, осигуряващи на бъдещия ученик безпроблемно преминаване от детската градина в първи клас.

Важността и ролята на семейството в контекста на училищната готовност още веднъж се потвърждава от Р. Пенев. За да бъде емпирично доказана тази зависимост, той анализира “ориентацията и очакванията на детето и неговите родители“ и проучва “представите на децата за училището, ученето, мотивацията за обучение и ролята на семейството“ (Пенев, 2013: 25).

В свои разработки Р. Пенев и Л. Пенева (2018) дефинират семейството като “институцията, която е призвана да формира положително отношение у децата към ценността на образованието в контекста на разбиране на необходимостта, задължителността и отговорността на учебната дейност като семейна солидарност и лично усъвършенстване“ (Пенев, Пенева, 2018: 94).

Според Р. Пенев “детето акумулира устойчив социален опит, който продължава да развива, както самостоятелно, така и за дълъг период от време”, общувайки в семейството. Именно то е социалната микросреда, която оказва най-съществено влияние върху развитието на човешката личност (Пенев, 2021: 56).

Ролята на родителите за придобиване на определени демонстрирани умения и предпоставки за училищна готовност се потвърждава и от факта, че “социалното научаване протича в контекста на спецификата на семейните отношения, демонстрираните от родителите модели на поведение и използваните методи на възпитание” (Валентинова-Методиева, 2022: 309).

За нуждите на изследването бе представена кратка анонимна анкета при пристигането на родителите в детската градина. В удобно за тях време тя бе попълнена и предадена обратно.

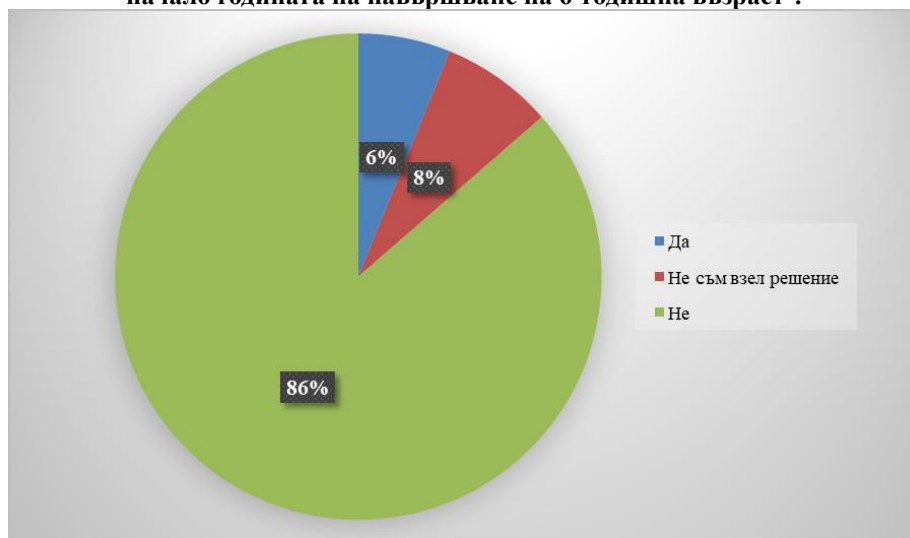
В първата част на анкетата бяха събрани демографски данни за респондентите, които показаха следните резултати:

Таблица 1: Данни за респондентите

ПОЛ	МЪЖКИ	ЖЕНСКИ
	39%	61%
СРЕДНА ВЪЗРАСТ	31,5г.	29,3г.

В таблица 1 се вижда, че преобладаващият дял на анкетираните лица е от женски пол – 83 души, докато лицата от мъжки пол са 64. Относно възрастта на респондентите резултатите сочат следните данни: лицата от мъжки пол са средно с около две години по-възрастни от анкетираните лица от женски пол.

Фиг. 1. Бихте ли използвали правото на училищно образование на Вашето дете от учебната година с начало годината на навършване на 6-годишна възраст ?

Анализът на резултатите на първия въпрос в анкетата показва категоричното мнение на 86% или 127 души, които не виждат вариант детето им да постъпи на училище след трета възрастова група. 11 от анкетираните или 8% нямат категорично мнение по въпроса. Ние приемаме техния отговор по-скоро за отрицателен, предвид времето, в което се провежда анкетата, а именно края на учебната година. Само 6% от родителите или 9 души биха се възползвали от правото на училищно образование на 6-годишното си дете.

Фиг. 2. В какво се изразява според Вас „училищната готовност“ на 6-годишното дете?

Най-голям интерес за нас представлява интерпретацията на отговорите на отворения въпрос, изобразен графично във фиг. 2. Най-висок е дялът на родителите, които приравняват училищната готовност с уменията на децата да четат, да пишат печатни букви и да смятат до 100 – 86 души (58%) общо. Това, според нас, показва крайно неразбиране на понятието. Притежаването на критично мислене, според 9 (6%) от анкетираните, е еквивалентно на готовността на детето от трета възрастова група за училище. 14 (10%) от всички родители определят проявата на любопитство от детето към различни научни области като училищна готовност. Сравнително немалък дял от анкетираните – 38 души (26%) – смятат, че готовото за училище дете трябва да може да се самообслужва, да се храни само, да притежава самоконтрол. Никой от анкетираните лица не определя училищната готовност като интегративно понятие, включващо много и различни развити знания, умения и отношения, представляващи придобити академични знания и

система от изградени когнитивни и интелектуални умения, необходими на детето като бъдещ демократичен гражданин, обучаващ се през целия си живот.

В заключение бихме могли да обобщим, че „готовността на детето за училище показва степента на такова развитие, което осигурява стабилна основа за учене през целия живот и успешно социално функциониране. Тя може да се разглежда още и като способ за измерване на качеството на предучилищното образование“ (Димова, 2022: 23).

Покриването на държавния образователен стандарт за предучилищно образование, представляващо постигнати очаквани резултати, изисква придобиването на система от овладяване на компетентности, необходими за постъпването в първи клас. От изключителна важност е да се постигне осъзнаване и осмисляне на параметрите на училищната готовност от страна на родителите. Те трябва да бъдат „въвлечени“ във процеса на формиране на умения, необходими за постъпване на детето в първи клас. Трябва у тях да се изгради чувството за лична отговорност, като по този начин те първи ще поставят основите за учене през целия живот. Как може да бъде постигнато това – чрез различни тренинги, обучения, семинари, на които всички участници в предучилищното образование (учители, педагози, родители, деца и др.) взаимодействат помежду си с една цел – за добруването на детето.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелов, Б., & Ангелова, Л. (2020). Диагностиката на готовността за училище – истини, митове и реалности. Образование и изкуства: Традиции и перспективи. Сборник доклади от научно-практическа конференция, Посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Георги Бишков. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. 57 – 65
- Батоева, Д. (1999). Комплексна методика за училищна зрелост на 6 – 7-годишните деца и методически указания за приложението ѝ. София: Фондация „Програма Стъпка по Стъпка.“
- Бишков, Г., & Стоянова, Ф. (2004). Тест за диагностика на готовността на децата за училище. Книга на учителя. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски.“
- Валентинова-Методиева, Г. (2022). Представи и нагласи на родителите към образованието и обучението в училище. Образование и изкуства: Традиции и перспективи. Трета научно-практическа конференция. ISSN 2738-8999. 308 – 316.
- Димова, Б. (2022). Компетентностно ориентиран модел на педагогическо взаимодействие по образователно направление „околен свят“ при 6 – 7-годишните деца в предучилищното образование.
- Иванова, Г. (2013). Проблемът за предучилищното образование и училищната готовност в светлината на актуалните международни програми психолого-педагогически теории. Обучение на детски учители за работа в групите за задължителна предучилищна подготовка. Наръчник за детски учители. София, МОН
- Пенев, Р. (2013). Параметри на училищната готовност и подготовка за училище в детската градина и семейство. Обучение на детски учители за работа в групите за задължителна предучилищна подготовка. Наръчник за детски учители. София: МОН
- Пенев, Р., & Пенева, Л. (2018). Нагласи на родителите към образованието в училище. Образование и технологии. Том 9. 91 – 94
- Пенев, Р. (2021). Житейско-възпитателни ориентации на съвременното семейство. Годишник на Софийския Университет „Св. Климент Охридски“. ФНОИ. Книга Педагогически науки. Том 114. 54 – 81
- Чернева, Е. (2020). Диагностика на готовността за ограмотяване. Образование и изкуства: Традиции и перспективи. Сборник доклади от научно-практическа конференция, Посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Георги Бишков. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. 715 – 722
- Закон за предучилищното и училищното образование – Обн. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г, изм. и доп. ДВ. бр.11 от 2 Февруари 2023г.
- Наредба № 5 от 3.06.2016 г. за предучилищното образование, обн., ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.12 от 11 Февруари 2022г.